

„მოგზაური“ წელი-
წადში ღირს 5 მან.
ნახევარ წლით 3 მ.
ცალკე წომეტი 10 კ.
ადრესი: თფილისი,
ნიკოლოზ. ქ. № 44.

მოგზაური

რედაქცია ღიაა ყო-
ველ დღე: დილის
10 საათ. შუადღის
1 საათამდე, და სა-
ღამოს: 6 სათ. 7 სა-
ათამდე.

საქართველოს შრომისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის განკარგულებაში

№ 33.

კვირა, 11 სექტემბერი 1905 წლისა.

№ 33.

„მოგზაურის“ რედაქციისგან: ჩვენგან დამოუკიდებელი მიმბეჭდვის გამო დღევანდელი ნომერიც სრულად ვერ გამოდის.

შინაარსი: სომხების და თათრების ურთიერთობა ამიერ-კავკასიაში, ფ. მახარაძისა. — მთავრობის განკარგულება. — სხვა-და-სხვა ამბები. — დაბა-სოფლის ამბები. — ბაქოს ვითარება. — რუსეთის ქრონიკა. — რუსეთ-იაპონიის ომის გავლენა იაპონიისა და ჩინეთზე, კაუტსისა, (თარგმანი). — წერილი რედაქციის მიმართ.

სომხების და თათრების ურთიერთობა ამიერ-კავკასიაში.

მთელი ქვეყნიერების ყურადღება ამ ჟამათ შიქტეულია ბაქოსაკენ. ბაქო მილიონების და მილიონერების ქალაქია. დი აი ამ მილიონების შექმნა დღეს იქ შეფერხდა, მას მომავალშიაც საფრთხე მოელოს, და ამიტომ ალაპარაკდნენ და შექრულდნენ ყველა ქვეყნის კაპიტალისტები და მათი დამკაშები. რა იყო, რა მოხდა? სიშინელი და საზარელი სისხლის ღვრა, აუარებელი სიმდიდრის განადგურება. სომხებსა და თათრებს შორის დიდი ხნიდან ღვიოდა ფანატიკური სიძულვილი და მტრობა. მაგრამ ამ უკანასკნელ დრომდის ყოველივე ეს დაფარული იყო და გარეგანი მშვიდობიანობა სუფილევ. სომხები და თათრები არტულებათ ცხოვრობენ ამიერ-კავკასიაში. თუმც თათრებს და სომხებს ცალკე პროვინციებიც აქვთ, სადაც მხოლოდ ერთი რომელიმე ეროვნების წარმომადგენლები ცხოვრობენ უმეტეს ნაწილათ. უკვე რამდენიმე სუკუნე იქნება რაც ისინი ამ პირობებში ცხოვრობენ, და ერთერთმანეთის მეზობლებათ ითვლებიან. დღემდის ჩვენ გვეგონა, რომ იმათში ჩვეულებრივი მეზობლური ურთიერთობა არსებობდა, თუ ძმობა და მეგობრობა არა. მაგრამ ჩვენ სასტიკათ მოტყუებულნი დავრჩით ამ ორ ერს შორის არსებული განხეთქილება და სიძულვილი უცებ, ყველა სათვის მოულოდნელათ, ყოველთა სამარცხვინო ომით, საშინელ სისხლის ღვრათ გადაიქცა. ეს ომი მით უფრო საზარელია, რომ მას დასასრული არ უჩანს. რუსეთის და იაპონიის მორიგება ბევრათ უფრო მოსახერხებელი იყო, ვინემ სომხების და თათრების შერიგება დღეს შესაძლებელი. ამის მსგავსი ჯერ არაფერი მომხდარა არა თუ სხვა ქვეყანაში, არამედ თვით რუსეთშიც კი, რომელიმე მრავალჯერ განიცადა ებრაელების ქლექტა-ხოცვა და აკლება. ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრება დღეს საშინელ განსაცდელშია ჩაყენებული. თუ აქამდის ერთი მხრიდან გვეშინოდა, დღეს ყოველ მხრიდან განსაცდელი მოგველის. თუ აქამდის ჩვენში ადამიანის პიროვნება ერთი მხრიდან აყო შეურაცხოფილი და გათვლილი, დღეს იგი ყოველ-ფეხის ნაბიჯზე ითვლება. აქამდის მა-

ინც რამდენიმე ადამიანის სიცოცხლე უზრუნველ ყოფილი იყო, დღეს კი არ იცი, როდის ან რომელი მხრიდან სიცოცხლეს გამოგასალმებ. მხოლოდ ახლა, ბაქოსა, ერევანსა და შუშაში მომხდარ ამბების შემდეგ ვტყობილობთ ჩვენ, თუ ჩვენ გვერდით, ჩვენ მეზობლათ, რამდენი ბნელი ძაღლები ყოფილა შენახული, მხოლოდ თებერვლის და აგვისტოს ამბების შემდეგ ვტყობილობთ, თუ რა ველურობა, ბარბაროსობა და სიმხვეცე ყოფილა დაცული თანამედროვე განვითარებული ტენიკის გვერდით და ეს არა მარტო თათრებზე ითქმის. მოგცხსენებათ, რომ სომხებს განათლებულ ხალხთ მოაქვთ თავი, რომ ისინი მუდამ ჯამ თავის მაღალ კულტურულს და განმანათლებელ ღვაწლზე გაიძახიან. ახლა ერთი ვიკითხოთ, რა გამოიყენეს იმათ ამ სამარცხინო შეტაკების დროს, ან რა ღვაწლი მიუძღვის იმათ წარსულში? აწმყო ხომ წარსულის შედეგია. ის, რაც დღეს სომხებსა და თათრებს შორის ხდება, ეს ყოველივე წარსულის ნაყოფია. მაშასადამე აშკარაა, რომ ამ ხალხს საუკუნოების განმეყოლობაში მტრობა და სიძულვილი უთესავთ, რომ იმათ მხოლოდ მიუჯარებლობა, შოვინისტური ნაციონალიზმი და ფანატიკი განუფიქრებიათ ერთი-ერთმანეთის წინააღმდეგ. და იი სამწუხაროთ, ამ მხრით სომხებმა, როგორც ქრისტიანებმა და კულტურით თითქო თათრებთან შედარებით უფრო მაღლა მდგომებმა, ვერ დაიმსახურეს ვერც ნდობა და ვერც პატივისცემა თავის მეზობელ ხალხის თვალში. რამდენათაც ჩვენ ვუკვირდებით სომხის ხალხს, იმდენათ უფრო აშკარათ ვაშინეთ მათ უკიდურეს ნაციონალისტურ მიდრეკილებას; კლერიკალური იდეებით შეტყუარდის. ამიერ-კავკასიაში სომხის ბურჟუაზია ბევრათ უფრო ძლიერია სხვა რომელიმე ადგილობრივ ერის ბურჟუაზიაზე; და აი სწორეთ ამ ბურჟუაზიამ, სამღვდლოების დახმარებით, სრულიათ შებოჭა სომხის მშრომელი ხალხი საშუალო საუკუნოების იდეების, ნაციონალური შოვინიზმის საშუალებით. სომხის ბურჟუაზია და სამღვდლოება შეერთდნენ სომხის პროლეტარიატის დასაბნელებლათ და თავიანთ მისწრაფებათა განსახორციელებლათ. სომხის ბურჟუაზიამ წამოაყენა სომხის მშრომელი ხალხის წინაშე ერთი მხრით ნაციონალისტური იდეალი და მეორე მხრით სომხის სამღვდლოება, და ორივე ეს ეროვნულ საქმეთ დასახა. ამათათ სომხის ბურჟუაზიამ და სამღვდლოებამ თავისი კერძო ინტერესები ეროვნულ ინტერესებათ გამოიყვანეს და ამ ანკესზე მოყვა სომხის მშრომელი ხალხი. იმ დროს, როცა კავკასიის სხვა ეროვნებათა მშრომელი ხალხი ცოტათ თუ ბევრათ განცნობიერებულ იქნა და განმთავისუფლებულ მოძრაობას სათავეში მოყვა, სომხის მუშა ხალხი, თითქმის საერთოთ ამის ვარემ დარჩა. ეს რომ ასე არ მომხდარიყო, ე. ი. სომხის მუშა ხალხი რომ მომზადებული ყოფილიყო და შეგნებული ქაოლად თავისი კლასობრივი ინტერესები, მაშინ ის აღარ მოხდებოდა, რაც მოხდა, და ბევრ უბედურებას თავიდან ავიცილებდით. მაგრამ

ამის მაგივრათ, სომხის მუშა ხალხი საღათას ძილს მიცემოდა, და იმავე დროს კი სომხის ბურჟუაზიის იდეოლოგები, რევოლიუციონერ ორგანიზაციებიდან დაწყებული კრედიტორულ წრეებამდე, ერთა შორის მტრობას, ქიშპობას და ფანატიზმს ავრცელებდნენ. რომ სომხების მეზობლათ თათრების მაგივრათ სხვა რომელიმე კულტურული ხალხი ყოფილიყო, ეს ეროვნული განხეთქილება, ექვი არ არის, სხვა სახეს მიიღებდა და სისხლის დვრით არ დაბოლოვდებოდა. მაგრამ, საუბედუროთ, სომხებთან მეზობლათ თითქმის კარდაკარ, ცხოვრობდა თათრობა, რომელიც გონებრივათ სომხობაზე დაბლა თუ არა, მაღლა არ დგანან, და რომლებშიაც სარწმუნოებრივ ფანატიზმს კიდევ უფრო მაგრათ აქვს ძირი გადმული. ამნაირათ ჩვენ გვესმის, თუ საიდან და როგორ მზადდებოდა ნიადაგი იმ საშინელი სისხლის ღვრისათვის, რომლის მოწამენი ჩვენა ვართ. სომხების და თათრების გამწვავებულ ურთიერთობას მხოლოთ ამ ორი ერის მუშა ხალხის ერთობა და სოლიდარობა მოუღებს ბოლოს. ბურჟუაზიის წარმომადგენლების ძმობილობა და სასულიერო პირების ურთიერთშორის ამბორის ყოფა ეს უფრო იუდის ამბორს მიგვაგონებს და მეტს არაფერს. ასეთი საშუალებით ეროვნულ განხეთქილების ჩაქრობა ყოველად შეუძლებელია.

ფ. მახარაძე.

მთავრობის განკარგულება

(„კავკასი“ № 227).

რადგანაც ამჟამად მუხე ავტორიტის კავსებით გრძისა და დუშეთის მახრეში უწყისობანი ხდება, დადგეუელ წესების აღსადგენათ სკანდინავიის ვიკინ, ეს მახრები თეადასის გუბერნატორის განკარგულებადან გამოვანაწილო და დაუქვემდებარე სამოქალაქო ნაწილის მხრავ მე 77 ტენგანის ზოლკის უფროსის ზოლკოფიკის ალფანტს და მასვე ჩავაბარე სხეულებს მახრებში დაბანაკებულ ჯარების უფროსობაც. ზოლკოფიკის ალფანტს მინიჭებული აქვს სანგანებო უფლებანი და სამოქალაქო ნაწილის მხრავ დასახმარებლათ უნაშნავ ჩემთან მეთვე სავანებო მინდობილობათა მოსედექს კოდექსვა სოვეტნიკს თავ. გრუხანსკის.

ნამესტნიკი გენერალ-ადიუტანტი გრაფი ვოკროსოვ-დაშოვი.

სხვა და სხვა ამბები.

— ადგილობრივ გაზეთების სიტყვით, ბაქოში ჩასულა ორი ქვეითა პოლკი, ერთი ყაზახთა პოლკი და არტილერია, სულ 10,000 კაცი.

— სექტემბრისთვის ტფ. სასამართლო პალატის სესია ბაქოში განიხილავს პოლიტიკურ საქმეს. ბრალი ედება: ალექსანდრე ობოლაძეს, ე. კრივოშევცისას და მიხეილ ბრეგვაძეს.

— სინოდალური კანტორის ხაზინადრათ ნამყოფს არდაზიანს, როგორც გამოიჩევა სულ გაუფლანგავს 207,000 მან. რევიზია ყოველ თვეში იყო, მაგრამ არდაზიანი ისე ახერხებდა, რომ ექვი არავის შეპარავია.

— 5 სექტემბერს ყვირილაში მოუკლავთ ადგილობრივი დეპო უფროსა ბლოკი. მკვლელი დამალულა (ნ. ო.).

— განჯის გუბერნიაში გაზეთების სიტყვით, არსდება მუდმივი თანამდებობა სამხედრო გუბერნატორისა.

— ქიათურაში, 1 სექტემბერს, რევოლუციით მოუკლავთ

სოფ. ქალიას მცხოვრები, აზნაური ნესტორ აბაშიძე. მკვლელი ვერ აღმოუჩენიათ.

— ცხინვლიდან „კავკასი“-ს ატყობინებენ, რომ 31 აგვისტოს, იქ მოუკლავთ სტარენიკების ურიადნიკი დევიატა. მკვლელი მიმაღულა.

— ოლქის ჯარების უფროსის ბრძანებით, ქ. ნუხაში და მის მიდამოებში დაუკონებლივ გაიგზავნა ტვერის დრაგუნის პოლკის ერთი ესკადრონი.

— ბაქოს დო. გენალ-გუბერნატორის ბრძანებით უსაქმიოდ დარჩენილი მუშები, რა ეროვნებისაც უნდა იყვნენ, დაუკონებლივ ბაქოდან უნდა წავიდნენ; ვინც ამ ბრძანებას არ აასრულებს, აღმინისტრაციულის წესით გაგზავნიან, როგორც მაწანწალებს. („ბაქო“).

— როგორც გადმოგვეცეს, 29 აგვისტოს ქალაქის საბჭოს შენობაში მომხდარ უბედურობის დროს პოლიციას და ყაზახ-რუსებს შეველოდა საბჭოს სახლის ერთი მკველი და თავდა-აზნაურთა დამხმარებელი საზოგადოების შენობის დეორნიკი. ქალაქის გამგეობას მკველი უკვე სამსახურიდან დაუთხოვია.

— სად. აბაშიდან ოციკალურ გაზეთ „კავკასიში“ (№ 227) დაბეჭდილია შემდეგი ამბავი: კვირას, 4 სექტემბერს, როცა სამგზავრო მატარებელი № 16 მოვიდა, საღამოს 5 საათს და 25 წუთზე, მატარებელს დაეცა რამდენიმე ათასი კაცისაგან შემდგარი ხალხის ბრბო, რომელიც იარმარკის გამო იყო იქ შეკრებული. ატყდა სროლა ერთი მხრით ხალხსა და მეორე მხრით აფიცრისსა, 3 საღათასა და 3 ჟანდარმის შორის, სროლის დროს უცნობმა პირებმა მოხსნეს ორთქმავალი, რომელიც სამტრედიაში წავიდა, მატარებელი კი აბაშიშივე დარჩა პასაჟირებითურთ. ხალხის მხრით რამდენიმე კაცი დაჭრილი და მოკლულია; ამ მატარებლით პოლიტიკური ტუსალები მიყავდათ ქუთაისში. ხალხს სწორეთ იმითა განთავისუფლება სურდა.

— მოვიდა ყუბანის პოლკის სამი ბატალიონი, ნავაგინისა ერთი ბატალიონი და თერგის კაზაკთა ბატარეა.

— 7 სექტემბერს სამაზრო კრებაზე ერობის შესახებ საზოგადო პრინციპილურ საკითხების ოთხი მუხლი დღეს სოფლების წარმომადგენლებმა მიიღეს, ათის ხმით ერთის წინააღმდეგ. შემდეგ სოფლების წარმომადგენლებმა საჭიროთ აღარ სცნეს საკითხის დაწვრილებით შემუშავება და ხალხთან ერთათ დემონსტრაციულათ დარბაზიდან გავიდნენ.

— ამას წინათ კავკასიის რკინის გზაზე სახალხო მატარებელს ინგუშები დაეცენ. ამის შემდეგ ოლქის უფროსს კავკასიის ნამესტნიკისაგან შემდეგი დეპეშა მოუვიდა: „მოთხოვეთ ინგუშებს, ვაცენ ყაჩაღები რომლებიც მატარებელს დაეცენ; ვაძლევე მათ სამი დღის ვადას, ამის შემდეგ იმ ადგილის ახლო მახლო მდებარე სოფლებს კონტრიბუციას გადავახდენინებო“.

— ოლქის ჯარების უფროსის ბრძანებით, დაუკონებლივ უნდა გაიგზავნოს ქ. ოზურგეთში კურინის პოლკის ერთი ბატალიონი, ზოლო ახალ-სენაკში უნდა გაიგზავნოს მეორე ბატალიონი (კავკ.).

— ბორჩალოს მაზრის სოფ. შულავერში გაიგზავნა ჩერნომორის კაზაკთა პოლკის ერთი ასეული (კავკ.).

— განჯიდან ქ. შემახაში გაიგზავნა შემახის პოლკის ერთი როტა. (კავკ.).

— დ. ზუგდიდიდან ქ. ოზურგეთში გაიგზავნა არდავანის

პოლკის ერთი როტა, აქედან ნახევარი როტა ქობულეთს წავა. (კავკ.)

— ნამესტნიკის მიერ დანიშნულ კომისიას სიღნაღის მაზრის რამდენსამე სოფელში გამოუკვლევია ზარალი, რომელიც აგრარულ მოძრაობით შემამულეთ მოსვლიათ, შეუღებია განსაკუთრებული აქტები და სისრულეში მოსაყვანათ მაზრის ადმინისტრაციისთვის გადაუცია.

— 6 სექტემბერს, რკინის გზის სატენიკო სასწავლებელში გადახდილ იქმნა პანაშვილი ქალაქის საბჭოში ამოხოცილთა სულის მოსახსენებლათ.

— 5 სექტემბერს, თბილისის ვაჟთა მეორე გიმნაზიაში გადახდილ იქმნა პანაშვილი 29 აგვისტოს ქალაქის საბჭოში მომხდარ შეტაკების დროს დაღუპულთა მოსახსენებლათ.

— კავკასიაში საერობო დაწესებულებათა შემოღების შესახებ სათათბიროთ შემდგარმა თფილისის სამაზრო კრებამ დაადგინა: იმ უმწეო მდგომარეობის გამო, რომელსაც დღეს განვიცდით, კავკასიაში საერობო დაწესებულებათა შემოღების შესახებ საკითხის განხილვა ამ ჟამით შეუძლებელია; ამიტომ კრებამ დაადგინა, შეაჩეროს თავის მოქმედება, სანამ მშვიდობიანობა არ ჩამოვარდება.

— 2 სექტემბერს, თბილისში, დუშეთის ქუჩაზე მოკლეს გოროდოვოი მიხეილ იაგუნოვი. მკვლელს წაუღია გოროდოვოის რევოლვერი და მიმალულა.

— 1 სექტემბერს ქუთაისში მოხდა სრული გაფიცვა; მალაზიები და სხვა და სხვა საეპტოები დაკეტილი იყო; ქალაქის გამგეობაში, ბანკებში, სასამართლოებში და სხვა კერძო, თუ საზოგადო დაწესებულებებში მუშაობა შეწყვეტილი იყო; ქუჩების ნამდვილი სამგლოვარო ფერი ედო: ეტლებისა და ბოქვების ხრიალი არ არღვევდა სიჩუმეს; არ ისმოდა აგრეთვე სიმღერის და მხიარულობის ხმა; ქალაქის ბაღი მთელი დღით დაკეტილი იყო.

— ქუთაისში მდგომი ქვეითი ჯარი სხვაგან გადაყვით, მის ნაცვლათ კი სხვადასხვა ადგილებიდან მოყვით ახალი ჯარი. ჯარის ერთი ნაწილი უკვე ჩასულა ქუთაისში, რა მელსაც თან ზარბაზანი ჩაუტანია. („ივერია“).

— თანახმათ საკუთარის თხოვნისა, პოლიცემისტებმა პოლიციის სხვა-და-სხვა ნაწილიდან სამსახურიდან დაითხოვა 11 გროდოვოი.

— ქ. იენაში (გერმანიაში) 6 სექტემბერს, ვეებერთელა სახალხო სახლში გაიხსნა გერმანიის სოციალ დემოკრატების სიეზლი; გამოცხადდა 370 დელეგატი, მათ შორის პარტიის ყველა გამოჩენილი დებუტატები: ბებელი, ფოლმარი, ჰეინე და ზინგერი. თავმჯდომარეობს ზინგერი. პირველი რეფერატი ორგანიზაციის შესახებ წაიკითხა ფოლმარმა. ამბობენ, რომ ამ დღეებში ჟორესი შოვა და სიტყვას წარმოთქმავს საყოველთაო მშვიდობიანობაზე, რომლის წარმოთქმის ბერლინში აპირებდა.

— 9 სექტემბერს რკინის გზის სასწავლებელში, მოწაფეების თხოვნით, გადახდილ იქმნა პანაშვილი 29 აგვისტოს ქალაქის შენობაში დახოცილთა მოსახსენებლათ. პანაშვილის შემდეგ მოწაფეებმა მოითხოვეს, იმ დღეს სწავლა აღარ ყოფილიყო. ეს მოთხოვნაც დაკმაყოფილეს, ხოლო ამას არ დაშორჩილდა ერთი მასწავლებელთაგანი და მან ძალით მონიღომა სწავლის გაგრძობა.

— თფილისის პოლიცემისტებს შემდეგი ცირკულიარი მიუწერია თფილისის ყველა ბოქაულებისთვის: როგორც კი

დაიწყება ქალაქში არეულობა პოლიციელები თავს ანებებენ სამსახურს და შემდეგ, როცა ცხოვრება დაწყნარდება, ისევ სამსახურს უბრუნდებიან. ამიტომ გავაღებთ ყველას, ასეთი პოლიციელები სამსახურში აღარ მიიღოთო.

— 8 სექტემბერს სად. მიხაილოვში სასიკედილოთ დაუქრიათ საქონლის კისირი თ-დი ი. ანჩაბაძე მკვლელი დაუქრიათ.

— ქიათურის ადმინისტრაციას შუამდგომლობა აღუძრავს იმის შესახებ, რომ იქ ჯარი იქმნას გაგზავნილი.

— სოფ. იგოთში (გორის მაზრა) მცხოვრებ მილიციონერებს, გზ. „ივერიის“ სიტყვით, იარაღი წითელი რაზმის წევრებისათვის გადაუციათ. ასევე მოქცეულან სოფ. საკორინთლოში მცხოვრები აზნაურები.

— ქუთაისიდან ადგილობრივ გაზეთებს ატყობინებენ, რომ 9 სექტემბერს სად. კობიტნარში თფს დატყვიან რკინის გზის მუარტელეს, რომლისთვისაც წაურთმევით 9,267 მანეთი ერთი ღარაჯი მოუკლავთ თავდასხმელები გაქცეულან.

— როცა ტავანტგუზის გუბერნატორის (ფინლიანდიაშია) მოკვლის განზრახვის გამო ხელმწიფე იმპერატორს მოხსენება წარუდგინეს, მან საკუთარი ხელით წააწერა: „აშინარი მოქმედებებით შაიძულებენ მთელ ფინლიანდიაში სმხედრო წესები შექმნილიო“. მანსამეიუში თოფებით სავსე 33 ყუთისა და პატრონების და 60 ყუთის აღმოჩენის გამო წარდგენილ მოხსენებაზე ხელმწიფე იმპერატორმა წააწერა: „ცუდა სწყუაო“.

— 1. 29 აგვისტოს 1905 წ. ქალაქის საბჭოში დაჭრილთა და მიხაილოვის საავათმყოფოში მიყვანილთა სია გავ. „კავკაზში“ გამოქვეყნებული. — კოგოშიძე ესტ. ქრისტე ფორის-ძე, იტრიევი ალექსანდრე გრიგოლის-ძე, ამირაჯიბი ალექსანდრე პეტრეს-ძე, ბაბიაშვილი სანდრო ალექსის-ძე (გარდაიცვალა 1 სექტემბერს 2 სექტემბერს დასაფლავეს), ლაბენიძე ისაკ ქიხოსროს-ძე (გარდაიცვალა 30 აგვისტოს, დასაფლავა ზოლიციამ 31 აგვისტოს), ჯავახიშვილი სტეფანე ზურაბის-ძე, ევაშვილი მიხაილ აბრამის-ძე, ჯავახიშვილი პავლე გრიგოლის-ძე, კვირიკაძე კონსტანტინე დავითის-ძე, ტერ-გრიჭუროვა ავაიმ პარტიროსის-ძე, (გარდაიცვალა 30 აგვისტოს დასაფლავა პოლიციამ 31 აგვისტოს), აკოფიკო ოღანეს ვემლიანის-ძე (გარდაიცვალა 29 აგვისტოს, იმ დღესვე დასაფლავეს), გოგავა მხეილ ლორთქიანი-ძე, თორაკაძე პანტელეიმონ იოსეს-ძე (გარდაიცვალა 2 სექტემბერს და დასაფლავეს 5 სექტემბერს), ვესევი სერგეი გაბრიელის-ძე, ხვეთასი ილიკო ლავრენის-ძე, პაპოვი პროხორ პეტრეს-ძე, ტელეგა ლუკა კარპეს-ძე, სოლოგრევესკი ანტონ ვლადიმერის-ძე (გარდაიცვალა 31 აგვისტოს დასაფლავეს 2 სექტემბ.) კვერიევი ქრისტეფორე კონსტანტინეს-ძე, უშურაული ივანე შიოს-ძე, ჯოხაძე პოლიკარპე ლუკას-ძე, მერაქსიანი არმენაკ მელიქსედის-ძე, ხორელიძე ვასილ პეტრეს-ძე, თვალჭრელიძე ავაკი ფილიპეს-ძე, ლურგლიანცია სიმონ სტეფანეს-ძე (გარდაიცვალა და დასაფლავეს 30 აგვისტოს), გალუხტაფი ალექსანდრე ავეტისის-ძე, რევაზოვი ალექსანდრე არტემის-ძე, ლეკოშვილი გიორგი ალექსანდრეს-ძე, პატკანიანი აკოფ გრიგოლის-ძე, მიხაილოვი ვლადიმერ ნიკოლოზის-ძე, კონცეიბი პეტრე ბოკენტის-ძე (გარდაიცვალა და დასაფლავეს 29 აგვისტოს), კერვლიძე ვასილი გიორგის-ძე, ბაიანდუროვი გრვანდ ზაქარიას-ძე (გარდაიცვალა 29 აგვისტოს და დასაფლავა პოლიციამ 30 აგვისტოს), ზოგდაძე დავით დავითის-ძე, ენუქიძე სოლომონ გიორგის-ძე (გარდაიცვალა 29 აგვისტოს და დასაფლავა 30 აგვისტოს პოლიციამ). მეთვრამეტი პლა-

ტონ სოლომონის-ძე, ვალეტინი ანდრია გლახუს-ძე, მირიანოვისა ანნა მოსეს-ასული. სულ 39, ამით შორის 10 გარდაიცვალა.

— II. საამბულიატორო ავთმყოფები, რომლებიც დასჭრეს 29 აგვისტოს 1905 წ. ქალაქის საბჭოს შენობაში. სურგულაძე სერგეი, პარკოსაძე სტეფანე, კლიბაჩევი სიმონ, ტოტვაძე პავლე, საგარაშვილი კონსტანტინე, ვარენლაძე ვანო, ხუდოშვილი გიორგი, ვლადიმიროვი მიხეილ, ტერ-სილომონიანი არამი, ლაშვი მიხეილ, ჩერნიაევი ვალენტინე, კულოკოვი ანდრია, ისრაელიანი აკოვი, ხუსუ-რაული ვანო, პილუკიძე სოლომონ, ხოროშველი გიორგი, პოლოსანიანი არსენი, მიკიტრუშოვი სანდრო, ტროტაძე ვლადიმერი, შერშოვი გრიგოლი, ვვენცაძე ემილიანე, კოსო-შვილი სამსონი, ქარცივაძე მიხეილ, ტოგეივი ილია. სულ 24.

— III. 29 აგვისტოს მოკლულთა სია, რომლებიც მიხეილის საავთმყოფოში მიიყვანეს. თაქთაქიშვილი ალექსი (31 აგვისტოს დასაფლავეს), მელაძე ივანე (ჩაბარეს ქირისფულს, და დასაფლავეს 31 აგვისტოს), ლიპარტიანი მიხეილი (ჩაბარეს ქირისფულს და დასაფლავეს 31 აგვისტოს) ისავეი სარკის (ჩაბარეს ქირისფულს და დასაფლავეს 31 აგვისტოს), ვართანოვისა ბარბარე (ჩაბარეს ქირისფულს და დასაფლავეს 31 აგვისტოს) ტყემულშვილი ანტონ (ჩაბ. პატ. და დასაფლავეს 31 აგვ.) შხნაზაროვი თამარა (ჩაბ. ქირისფულსა და დასაფლავეს 31 აგვ.), ფისკოვისა ვვა (ჩაბარეს პატრონს და დასაფლავეს 31 აგვ.), კუბლანოვისა ლორა (ჩაბარეს პარონსა და დასაფლავეს 31 აგვ.) კორიანსკისა ვვენია (ჩაბარეს პატრონსა და დასაფლავეს 30 აგვ.) ზბუტოვიჩი ალექსანდრე (ჩაბარეს პატრონს და დასაფლავეს 30 აგვ.), კოკიაშვილი ისაია (პოლიციამ დასაფლავა 30 აგვ.), ჩიკაიძე ვასო (პოლიციამ დასაფლავა 30 აგვ.), ქელიძე ნიკოლოზ (პოლიციამ დასაფლავა 30 აგვ.), ავეტისიანც არშაკ (პოლიციამ დასაფლავა 30 აგვ.), გვაზავა კონსტანტინე (პოლიციამ დასაფლავა 30 აგვ.), ჩოგენიძე (პოლიციამ დასაფლავა 30 აგვ.), კახეთელიძე კირილე (პოლიციამ დასაფლავა 30 აგვ.), ერზინკიანი არისტაკი (პოლიციამ დასაფლავა 30 აგვ.), მორზოვეი ივანე (პოლიციამ დასაფლავა 30 აგვ.), კორღანოვი ალექსანდრე (პოლიციამ დასაფლავა 31 აგვ.), ტრომალიძე პავლე (პოლიციამ დასაფლავა 31 აგვ.) დარახველიძე ხარიტონ (პოლიციამ დასაფლავა 31 აგვ.), ზუბიაშვილი დარჩო (პოლიციამ დასაფლავა 31 აგვ.), ვასილიევი ნიკოლოზ (პოლიციამ დასაფლავა 31 აგვ.), ორი მოკლული ვერ გამოიძენეს (პოლიციამ დასაფლავა 31 აგვისტოს). სულ მოკლულია 23 კაცი, 3 გარდაიცვალა სანამ ექიმი მიეშველებოდა — 26.

და მ ა ს ო ფ ლ ი ს ა მ ბ ე ბ ი

გორი. კვირას, 21 აგვისტოს; დღის ათ საათზე, აქ ქვესი ტყეით მოკლეს ცნობილი ჰრისტაეი თავ. ბარძიმ ავალიშვილი. მკვლედი მიაჩნდა. ამბობენ ამ ოთხი თვის წინათ ავალიშვილს შეუთავადა: „ან სამსახურიდან გადა, ან მოგკლავითო“. ავალიშვილი შესწავიან ორი-სამი თვე დამაგდეთ, და შერე თუ არ გავიდე; მოგკლავითო“. მაგრამ ბარძიმ ოთხი თვედ გავიდა, რომ იგი აღაგინდნ არ იძრდა. მის დამარხვას (24 აგვისტოს) გარდა ახლო-მანლო ნათესავებისა, სმხედრო ჰირობების და უახსებისა არაფერ დასწრება: დამარხვის დროს ერთი უმჯავლია შეაპერეს რომელსაც იქ სიტყვა წარმოეთქვა.

ამ კვირას კარგულში მოკლეს თავ. მიშო ერისთავის მოუ-

რავი ციკაურა; რომელითვისაც თურმე გლეხებს შეუთავადა: ჩვენ „ბოკოატს“ მოკლეს და თავ. ერისთავისგან გამოდა, თორე მოკვლავითო“. იმის არ დაუჭერია და ავი მართლა მოკლეს. გარში დამარხეს (23 აგვისტოს) და იმის დასაფლავებისაც, გარდა ახლო-მანლო ნათესავებისა, არაფერ დასწრება. ასე გაშინჯეთ თვათ მიშო ერისთავსაც, რომლის გულისთვის განსვენებულმა თავი გასწირა, ფეხი არ გადაუდგამს შიშისგან.

მორაჟი.

ქუთაისი. ქუთაისის გუბერნიის სახალხო სკოლების მასწავლებლების გაფიცვა, რაც 2-ს მარტს ექნა გამოცხადებული, კარგა ხნის არავის დაუჭერია, და მართლაც ამ ხანებში გაფიცული აუო მხოლოდ მასწავლებლებთან შენარე ნაწილი; ამასთანაც ზოგაერთობა, გაფიცულთა რაზმში ჩარიცხულთ, როგორც გამოარგვა, თურმე მიწერ-მოწერა ჰქონდათ გამართული ბ. ინსპექტორებთან და დირექტორებთან. ამას წინათ მასწავლებლები შეიკრებენ ქუთაისში, ოთხ-ბინურს თავიანთ ჭარ-გარამზე მასწავლებლებთან კრებამ მიადო რა მსე-დეკლამაში, ის გარამობა, რომ დღევანდელ დაუწყინარებელ და ამბობებულ დროში შეტათ საჭიროა, მოსარდი თაობა სრულდება განსათლებული არ დაჩქერს მთავრობის სკოლების დაქვეით, გადაწყვიტა: შეუდგენ ახალ სკოლის მოწოდების სქესეს.

ილია ბახტაძე.

ყვირილა. 16 აგვისტოდან ნაქრები, ქარგლები და შეკირდები გაფიცეს; გაფიცვა „გაგძელდა 24 აგვისტომდე და დასრულდა ამით, რომ ნაქრები და მანაჩიების და ღუქების ჰატრონები შეთანხმდნ შემდეგში:

1) 1 ახრალიდან 1 ოკტობრამდე უფველ-გვარი სავაჭრო და სახელოსნო ღუქები უნდა გაიღოს დღის 6 საათზე და დაიკეტოს საღამოს 7 საათზე; 1 ოკტობრიდან 1 ახრალამდე გაიღოს 7 საათზე და დაიკეტოს საღამოს 7 საათზე. კვირა უქმე დღეებში უნდა დაიკეტოს;

2) მოგატანს უფველს ჯამაგირის 20%.

3) მიეცეს ნაქრებს და შეკირდებს სუფთა და რიჯიანი ბინა, საზონა, ტანსაცმელი სუფთა, წელიწადში ორი კვირის თავისუფლება; ხარჯის ფული 30 კ. დღეში, ავთმყოფობის დროს ორი კვირის ჯამაგირი, ერთი თვის ექიმობა და ხარჯი, ალკაი შეენახოს ქმს თავს.

4) შეკირდებს სუფთა 40 კვირანქაზე ზევით რამეს გადატანს აკრძალულია.

5) ზრდილობიანი მოხურობა ორივე მხრიდან.

6) მოისხოს დუქნიდან გასულ მუშტრის დამახება, სსშე-გარდო ფულის ადგება, ნაქრების და ქარგლების სახლში სელზე სამსახური და 14 წლისზე ნაკლები ხნაინის შეკირდათ აუყანა.

7) ამ ნაქარს და ქარგლს, რომელსაც ადა დაითხოვს უმა-ზეხით ვადამდე, მიეცეს წლიურებს ორი თვის ჯამაგირი და თვი-ურებს ორი კვირის.

8) თუ აღარ უნდა ნაქარი და ნაქარს ბინაზე დგომა, ერთ-მანეთს ერთი თვის წინ უნდა შეატურობინთ თავიანთი განზრახვა.

9) სსშეკირდო ვადა არ უნდა აღემატებოდეს 4 წელიწადს.

10) უფველგვარ უთანხმობას ადგებს და ნაქრებს შუა ჩამო-გარდინოს არჩევს სსშედატორო სსშედატორო.

11) გაფიცული დღეების ქარა წლიურებს სრულათ მიეცეს თვიურებს კი ნახევარი, ამ ჰირობების მიადების შემდეგ კვლავ ნაქარ-ქარგალ-შეკირდები შეუდგენენ მუშაობას 24 აგვისტოს. 21 აგვისტოს ს. დუხაიის სახლსა და ბაგრატიონის სტრახნიკებს შორის მოხდა შეტაკება, რომლის დროს ორი გლეხი იღიგო

ნარიც ცხოვრება აუტანელი შეიქნა მათთვის. ასე წარმოადგინეთ, მათ საკუთარ ხარში მანეთს ახდევინებდენ, და ეს უსამართლობა და ამიტომ ჩვენ უარს ვაცხადებთ ამის გადახდაყო. ბოქულებს უოჟუღავე ეს მანის უფროსს აცნობა რამელიც ცოტა ხნის შემდეგ, ოცდა ათი ცხენოსანი კაცავით შემოერთა ხალხს, წარუდგა მანისს უფროსს მეორე ხალხის დეპუტატი და უნაძუხა:—ჩვენი მოთმინების ფაილა ავსებულა, ამისთანა სიტუაციას სიკვდილი ჯობია, ჩვენ გადაწყვეტილი გვაქვს ან დაეინტენუ და ან ბაჟოში ვაბეკით ჩვენი მდგომარება. ამ სიტუებმა საშინალო კაბარახა მანისს უფროსი და უბრძანა თავის მხლებლებს, რომ შეერთა თავხედი, მაგრამ ხალხმა მოითხოვა მისი დაუფრებლავ განთავსუფლება, ან სუეველას დატოვება. მანისს უფროსი იძულებული შეიქნა განთავსუფლება ის.

ბ ა ჟ ო ს ვ ი თ ა რ მ ა

უკანასკნელი ცნობებიდან ვტყობილობთ, რომ ბაჟოში ამ ემათ შეწყვეტილია ადამიანთა შეუბრალებელი ქლექტუხოცვა, საშინელი და უმადალითა სისხლის ღვრა. თებერვლის შავი, საშინელი ღვებები ავგისტროში განმეორდენ თავისი შეუბრალებელი სიმხეცით, შეუბრალებლობით და განრისხებით. ორი ტომის ხალხმა, ერთ ტერიტორიაზე ერთ და იმავე ქალაქში მცხოვრებმა, მოინდრმა ერთი ერთმანეთის მოსპობა და პირისაგან ქვეყნისა აღვა. კაცობრიობის ისტორიამ, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ აღმოსავლეთის საიდუმლოებით და სინდელით მოკლულ ისტორიას, ამის მსგავსი მაგალითი არ იცის. ჩვენ ვიცით, რომ ერთი ტომის ხალხი თავს კსხმის მეორე ტომის ხალხს ასაკლებლათ ან დასამორჩილებლათ; ჩვენ ვიცით, რომ ერთი წოდება ანუ კლასის ებრძვის მეორე წოდებას ანუ კლასს; ჩვენ ვიცით, რომ მთავრობა და მისი დამტყაბები ხალხის რომელსავე ნაწილს ავიწროებს, სდევნის და შეუტრაცხუფავს აყენებს; მაგრამ ჩვენ არ ვიცით, რომ ერთ და იმავე ტერიტორიაზე მცხოვრებნი ორი სხვა-და-სხვა ტომის ხალხი ერთი ერთმანეთს სრცლდეს და ქლექტდეს განურჩევლათ წოდებისა და მდგომარეობისა, სქესისა და წოდებებისა. მართალია, ამ ათი წლის წინეთ მსავსის შემთხვევა მოხდა ოსმალეთში იმავე სომხებსა და ოსმალებს შორის; მაგრამ ამ საზიზლარ ამბავს ყველა ოსმალეთის გათახსირებულ მთავრობას და მის დაცემულ, მოქრთამე მოხელეებს აწერდენ, რომელთაც შურდათ მდიდარ სომხების ქონება და სიძლიდრე. ამიტომ სომხების ამოქლექტა და დახოცვა საქირო იყო ოსმალეთისათვის ამ სიძლიდრის ხელში ჩასაგდებათ. და აი ვახრწინდი, გათახსირებული და ნახევრათ ველური ოსმალეთის მთავრობა ხელს უწყობს წუწუკ მოხელეებს და გაფანტოვსებულ ჟვიც ბრზოს სომხების ამოწყვეტლაში. მაგრამ მაშინ ვინ იფიქრებდა, რომ იგივე განმეორდებოდა საქრისტიანიო სახელმწიფოში და განმეორდებოდა ათას წილათ უფრო მეტი სიმხეცით, ათასჯერ უფრო მეტი შეუბრალებლობით? და აი სწორეთ ეს მოხდა დღეს ჩვენ თვალ წინ. და მერე არ იკითხავთ, ვინ იღებს ამ მხეტურ და ველურ მოქმედებაში მონაწილეობას, ვინ ხელმძღვანელობს ყოვლად საზიზლარ და აღმაშფოთებელ საქმეს? ამის შესახებ ისტორია ჯერ არაფერს გვეუბნება, ყოველსავე ამას ჯერ-ჯერობით კითხვითი ნიშანი უძევს. მაგრამ მოვ დრო, და ეს დრო შორს აღარ არის, როცა დადგება განკითხვის დღე, როცა ყველა ამის ჩაუდენი, და მოქმედი სამარცხენო ბოძზე იქნება გაკრული. დღეს კი სი-

ხლის ღვრა, ვახეთების ცნობებს თუ ვერწმუნებით, შეწყვეტილია, ადამიანებს აღარ ხოცვენ ყოვლათ უმიზნოთ. ერთი სიტყვით ზავი ჩამოვარდნილია. მაგრამ ვინ არის იმის თვლები, რომ ამ ცრტა ხანში აღარ განმეორებდა ყოველივე ეს? განა ასე არ იყო თებერვალშიც? განა მაშინაც არ იწმუნებოდენ: რომ ეს ორი ხალხი, სომხები და თათრები, სამუდამოთ შერიგდენ და ამიერიდან ის აღარ მოხდება, რაც მოხდა? აშკარაა, რომ ეს არავის არ წამდა და უზირველეს ყოვლისა არ სწამდათ ამ ორ გადამტრეებულ ხალხს. სიტყვით ასე ამბობდენ, და საქმით კი ისევე ერთი ერთმანეთის ამოსაწყვეტათ და გასანადგურებლათ ემზადებოდენ. ამიტომ არავის არ შეუძლია იმის თქმა, რომ დღევანდელი ზავი დროებითი არ არის. და მართლაც განა ადვილი მოსათმენია ქმრის, შვილების, დედ-მამის და მთელი საცხოვრებელის დაკარგვა? ვის შეუძლია ამის პატივება? და მერე ეს ხომ ერთ და ორს არ მოსვლია. ამ ყოფაშიათასი და ათი ათასი ოჯახი ორი მზრიდან. ამიტომ ჩვენ დარწმუნებული უნდა ვიყოთ, რომ დღევანდელი ზავი არ არის მკედერი, რომ თუ საზოგადოებამ რაიმე საშუალება არ იხმარა, დღეს თუ ხვალ შესაძლებელია კიდევ უარესი უბედურება დატროიდეს ბაჟოში თუ არა, ერევანში, განჯაში, თფილისში ან რომელსამე სხვა ადგილას. ვერც გაძლიერებულმა დაცვამ, ვერც სამხედრო წესების შემოღებამ, ვერც ჯარმა, ვერც პოლიციამ ეს უბედურება ჩვენ ვერ აგვაშორეს. საზოგადოებამ თითონ უნდა იღონოს რამე, რომ შემდეგში ჩვენ ამის მოწამე აღარ შევიქნათ. ჩვენ უკვე გვეყოფა რაც თავზე დაგვაცყდა, რა უბედურებაც გამოვიარეთ. მაგრამ რომ რაიმე ვიღონოთ, ამისთვის აუცილებლათ საქიროა იმის შეტყობა, თუ რამ გამოიწვია ეს საშინელი უბედურება. შეუძლებელია, რომ ეს უბრალო შემთხვევას მივაწეროთ, ან ერთი და ორი კაცის შურის ძიებით ავხსნათ. არა, აქ მოქმედებენ ბევრათ უფრო ღრმა მიზეზები, და აი ამ მიზეზების კოდნა ჩვენთვის აუცილებლათ საქირო ნამდვილ დამნაშავეთა ამოსაჩენათ. ყველაზე უფრო გასაოცარი ის არის, რომ ამ სამარცხენო მოქმედების ბუღეთ გადაიქცა მთელ დედა მიწის ზურგზე მილიონებით განტქმული ბაჟო. დაღუპულ ადამიანთა მსხვერპლს რომ თავი დავანებოთ, ამ უბედურებამ იმსხვერპლა აგრეთვე ნახევარი საუკუნის შრომა ნავთის სხვა და სხვა გვარ შენობათა სახით. დღეს ნავთის წარმოების შეჩერებით რამდენიმე ათი ათასი და ასი ათასი მუშა დარჩება სულ უღუქმა პურით და ვინ იცის, შეიძლება სიმშოლისაგან სიკვდილი მოვიდეს. თუ ამავე დროს ჩვენ წარმოვიდგენთ შინაურ არეულობას, რამდენიმე გუბერნიის დამშევას, სამრეწველო და სამეურნეო კრიზისს, იაპონიასთან უბედური ომის აღარებულ ხარჯებს, მაშინ ჩვენ თვალ-წინ წარმოგვიდგება მეტათ საზარელი სურათი. მაგრამ ქირში გამაგრება საქირო, და რუსეთის ხალხმა უნდა მოიკრიფოს ძალა და ძლიოს ყველა იმ უბედურებას, რომელიც კი დღეს მას კარზე ადგას, რათა ერთ ხელ და სამუდამოთ შეუძლებლათ გახადოს ასეთ უბედურებათა განიერება.

რ უ ს ე თ ი ს ქ რ ო ხ ი კ ა

მატროსთა და სალდათათა დახვრეტა. 24 აგვისტოს სევასტოპოლში თოფით დაუხვრეტიატა პრუჟის ტრანსპორტის ოთხი მატროსი. იმავე დღეს ხერსონში დაუხვრეტიათ სადისკობლინო როტის ოთხი სალდათი. (ბ. ვედ.)

სევასტოპოლში, მ სექტემბერს დახვრტეს სამხედრო საზღვაო სასამართლოს მიერ დაჯილი მატროსები დიინგა და კუშუბა.

5 სექტემბერს უმაღლესის ბრძანებით, ბელოსტოკსა და ბელოსტოკის მაზრაში სემხედრო წესები იქმნა გამოცხადებული.

20 აგვისტოს, მოსკოვში ტემკინის მაზრის თავაღ-ახანურთა წინააღძოლის ნოსილტევის სახლში 13 კაცი შეიკრიბა სახელემწიფო სათათბიროში გასატარებელი პროგრამის შესამუშავებლათ. შეიკრიბენ შემდეგი პირები, პროფესორები: ე. ტრუბეტკოვი, ლუჩიკო, მანუილოვი, გერცენშტეინი, თავ. პავ. დოლოგორუკოვი, ვოლიუბაინი, ლეოვი, ნოვოსილტევი, თავ. შახავსკოი, რენინი, იაკუშკინი. კრებას თავს დაეცა პოლიცია და გამოუცხადა, რომ მოსკოვის გენერალ-გუბერნატორის განკარგულებით თათბირო შეაწყვეტინოს. საუბარის გაგრძობა შეუძლებელი იყო, რადგან პოლიცია იქმის წერას შეუღდა, რასაც დაახლოვებით სამი საათი მონადომა. როდესაც შეკრებილებმა გამოუცხადეს პოლიციას, რომ ასეთი უბრალო თათბირს ისინი კანონის სიწინააღმდეგოთ არ თვლიან და პოლიციას უკანონო ბრძანებას არ დაემორჩილებიან, პოლიცია მათ ძალით გათყვანეს დაემუქრა. (პრავო).

„რუსკ. სლოვო“ შემდეგს გადმოგვცემს მოსკოვში მომხდარ ერობის წარმომადგენელთა კრების შესახებ. კრება ბაჟანოვის ბინაზე იყო. როცა ყველა წევრები შეიკრიბნენ, მოვლენ მოლიტვისტერის თანამდებობის აღმასრულებელი ნოსკოვი და ბოქაულის თანაშემწე კოსოგოროხოვი და უბრძანეს სხდომა შეწყვიტათ, ამაზე უარი უთხრეს. ნოსკოვმა გრადონაჩლონიკს დაუწყო ტელეფონით ლაპარაკი და გამოუცხადა კრებას, რომ სხდომის გაგრძელება მხოლოდ მისი თანდასწრებით შეიძლება. სხდომის გათავების შემდეგ ნოსკოვმა იქმი შეადგინა, რომელზედაც ყველა იქ დამწრეთ ხელი მოაწერეს. (პრავო).

პოლტავის გუბერნიის მმართველმა უბრძანა ქალაქის თავებს აკრძალონ ყოველივე სჯა-ბაასი სახელმწიფო საქმეების შესახებ. (პრავო).

სამარაში 6 თვით დაიხურა მასწავლებელთა დამხმარებელი საზოგადოება. საქმეები გადაეცა სახალხო სკოლების დირექციას. (პრავო).

ვლადიმირის გუბერნატორმა შეატყობინა კოჩკოვის ერობის ეკონომიურ რჩევის თამჯდომარეს სმიროვის, რომ შინაგან საქმეთა მინისტრის თანაშემწე—პოლიციის გამგემ—აკრძალა ამ რჩევის სხდომები. (პრავო).

სტავროპოლში, სრულიად მოულოდნელათ დახურეს 6 თვით სახალხო განათლების გამავრცელებელი საზოგადოება შინაგან საქმეთა მინისტრის თანაშემწის, პოლიციის გამგის, განკარგულებით. (ვ. პ.).

ამას წინეთ მასკოვში მოხდა გლეხთა კავშირის კრება. ამ ჟამათ პოლიცია გაფაციცებით იკვლევს ამ საქმეს.

კიევიდან იტყობინებთან: საარჩევნო კრება არ შესდგა, რადგან პოლიციამ ხელი შეუშალა. მიუხედავით ამისა კიევში საარჩევნო აგიტაცია დაწყებულია. კონსერვატიული პარტია კანდიდატთა ასახელებს პროფესორ პინოს; ლიბერალურა-კიევის უნივერსიტეტის პროფესორს ტრუბეტკოვის ასახელებს, თუმცა ლიბერალების ერთ ნაწილს ნაფიცი ვეპილი მწერალი რატნერი ურჩევნია. (პრ. კ.).

რუსეთ-იაპონიის ომის გავლენა იაპონიის და ჩინეთის აღმზიკუმობაზე და მრეწველობაზე.

ბ. გუგუბასა.

იაპონიის გამარჯვება, რა თქმა უნდა, დიდ გავლენას იქონიებს ამ ქვეყანაზე, მარა მისი განვითარების შესვლელობის მიმართულება იგივე დარჩება, რაც იყო, მხოლოდ უფრო ჩქარი ნაბიჯით წავა წინ. თავის კაპიტალისტურ წარმოებას წინანდელზე უფრო გაავითარებს ეს ქვეყანა. იაპონიის თავისებურება იმაში მდგომარეობს, რომ ეს ქვეყანა იმით განირჩევა სხვებიდან, რომ თავის განვითარებაში დიდი ნახტომი გააკეთა: მას არ გავლენა ფეოდალიზმის გადაგვარების ხანა და ეს გარემოება არის მიზეზი იაპონიის ძლიერებისა. მართალია, ფეოდალიზმი უკვე დაცემული იყო, როცა კაპიტალისტურ წარმოების ხანაში შედგა ფეხი იაპონიამ, მარა მან, ე. ი. ფეოდალიზმმა ვერ მოასწრო იაპონიის გაბრწნა; ევროპაში კი, როგორც ვიცით მთვოი ორი საუკუნე (XVII და XVIII) მონადომა ფეოდალიზმა საზოგადოების გათახსირებას. იაპონიამ უკებ შეითვისა განვითარებული ტენიკა და უმაღლესი ცოდნა კაპიტალიზმისა.

საშვალო საუკუნოების რაინდულ ძლიერებას და ვნერგის და ფეოდალიზმის სპარტანულ სიმარტივეს წარმოების და ომის საქმეში შემატა თანამედროვე ტენიკის ძალღონე და თანამედროვე კაპიტალის დაუდგრომლობა და გაფართოებისკენ ლტოლვილება.

ეს თავისებური კაპიტალიზმი XX საუკუნისა თავის გამარჯვების ჯილდოთ გაძლიერებულ კაპიტალს და ექსპლოატაციის ფართო სარბიფელს დამისახურებს. მაგრამ იაპონიის კაპიტალიზმთან ერთათ უნდა განვითარდეს იაპონიის სოციალიზმი, რომელიც, როგორც მოსალოდნელია, იმავე ვნერგის და გაფართოების სურვილს გამოიჩენს, როგორც თვით იაპონიის ხალხი. კაპიტალიზმის თავისებურობას იაპონიაში ზედ დაერთება თავისებური სოციალიზმი. მაგრამ თავის განვითარებისთვის საჭირო სულიერი იარაღები ერთმაც და მფორმაც ევროპიდან და შეერთებულ შტატებდან უნდა გადმოიღოს. ამიტომ რაც მეტი ურთიერთობა და დამოკიდულება ექნება იაპონიას დასავლეთ ქვეყნებთან, მით უფრო ადრე და ადვილათ მიიღებს იაპონიის სოციალიზმი საერთაშორისო სოციალიზმის სახეს, მიუხედავით იმის, რომ იგი თავისებური იქნება.

ყველაზე უფრო დიდ გავლენას რუსეთ-იაპონიის ომი ჩინეთზე იქონიებს, იგი საშუალათო მოსპობს ჩინეთის პოლიტიკას და კარჩაკეტილობას. ჩინეთი თვით ბუნებამ დააშორა დანარჩენ ქვეყანას; იგი ყოველ მხრით შემოზღუდულია ან მიუვლიო მთებით, ან ნაოსნობისათვის თითქმის გამოუდგეარ ზღვით, ან უდაბნოებით, ან ცალიერი ადგილებით. ასე რომ ჩინეთი უზრუნველ ყოფილი იყო თავდასხმის და ხალხის გადმოსახლების მხრით. ამისდა გვართ მხედრობის განვითარებას ნიადაგი არ ქონდა იქ და გლეხობას, რომელიც ჩინეთში მიწათმოქმედებით ცხოვრობს; მხედრობა არასოდეს არ ავიწროებდა. მიწის შუშა გლეხი მშვიდობიანობის მოტრფილავა და ყოველივე უცხოს უფრთხის, მას ავლია მონადირის სიმაპაცე, დაუდევრობა და სისტიკე, იგი არ გავს თავზე ხელ აღებულ მელგაფურს ან მაწანწალა მწყემსს. თუ გლეხი საფუძლიანათ არ გაიწრეთანა და დაიცდა; მისგან კარგი ჯარის კაცი ვერ დადგება. ასეთი გაწრეთანა და საქიროს სწავლა კი მას იმ შემთხვევაში შეუძლია მიიღოს, თუ მის გვერდით არსებობს ძლიერი სამხედრო არისტოკრატია. ჩინეთში კი ეს უკანასკნელი არ ყოფილა. არისტოკრატის იქ შეადგენდენ ბიუროკრატები და არა მხედრები. ამისთვის,

როცა ევროპელებმა მიადწიეს ჩინეთს ზღვის საშვალეებით, ჩინეთმა საფრთხე დინახა და მთელი თავისი ცდა იმას მოახმარა, რომ, ისეთაც გამოკალკევებული თავისი ქვეყანა კიდევ უფრო მოეწყვიტა სხვა ქვეყნებისაგან. ევროპელთა ძალამ თან და თან შეარღვია ჩინეთის ზღუდე, მარა, მიუხედავად ამისა, ჩინელები მაინც წინანდელ საშვალეებს ხმარობდნენ მათ წინააღმდეგ, რადგან თავის ძალღონის იმედი არ ქონდათ, რომ ფიზიკური ღონით გაეღვენათ ევროპელები. თითოეული შეტაკება ჩინეთის დამარცხებას მოასწავებდა და აქტიური მოქმედების სურვილი კიდევ უფრო გაქარწყლდა ამ ქვეყანაში, ასეთი პოლიტიკა, რასაკვირველია, კარგს არაფერს უქადაღა ჩინეთს, ეს ვეებერთელა ქვეყანა წარმოადგენდა ევროპის სახელმწიფოთა მსხვერპლს და ჯერ კიდევ თუ განაგრძობდა არსებობას, ეს იმითმ რომ მისი მტრები მის განაწილებაში ვერ შორიგებულნიყვნ.

ახლა კი ასეთი მდგომარეობა აღარ არსებობს ჩინეთში. იაპონიამ არა თუ ჩინეთის ერთი უმძიმეარესი მტერი დაამარცხა, არამედ დაამტკიცა კიდევ, რომ ევროპელების დამარცხება შესაძლებელი ყოფილა, მარა ჩინური კედლებით თავის შემოზღუდვით კი არა, —სწავლით და გაღმოდებით იმავე ევროპიდან ყველაფრის, რაც კი ღირს შესანიშნავი შეუქმნათ იქ.

აქამდე ჩინეთი გზას უღობავდა თანამედროვე ტეხნიკას და ცოდნას. ახლა კი იაპონელთა ბრწყინვალე მაგალითმა სამუდამოთ უნდა გადაწყვიტოს ჩინეთის საქმე და თვით იაპონელები კი უნდა გახდნენ მათი მასწავლებლები. უკანასკნელთაგან ჩინელები მარტო მეცნიერებას და ტეხნიკას კი არ გაღმოდებენ, არამედ სამხედრო ხელოვნებასაც შეისწავლიან.

იაპონიას ჭარბათ მოეძებნება ის, რაც ჩინეთს აკლია: მას ყავს მრავლის უმრავლესი წვრილი თავდა-აზნაღრობა, რომელსაც რაინდული ხასიათი შერჩენია და რომელიც შეგვიერთა გაწვრთნის ჩინელ გლეხს და ჩინებულათ შეასწავლის მას სისხლის ღვრის ხელობას...

იაპონიის გამარჯვებამ გადაარჩინა დასავლეთ სახელმწიფოების მტაცებლობას იაპონიაც და ჩინეთიც. ამიერიდგან თეთრი რასის ხალხი ვეღარ გააფართოებს თავის კაპიტალისტურ ქვეყნებს.

ჩინეთი წარმოადგენდა უკანასკნელ მსხვერპლს, რომელიც უნდა დაეწიოკებია თეთრ რასას. ჩინეთის დანაწილების შეუძლებლობით ბოლო მოგოა ქვეყნის დანაწილებას.

ამიერიდან კაპიტალისტური ქვეყნები იძულებული ხდებიან თავის გაფართოებისათვის ერთმანერთს მიმართონ. ეს გარემოება ახალ ხანას დაბადებს მსოფლიო ისტორიაში.

იაპონიის კაპიტალიზმის ასპარეზის სწრაფი გაფართოება და მასთან ჩინეთის მხედრობის გაღიერება და მისგლა მოსვლის საშვალეათა გაუმჯობესება, რა თქმა უნდა, მსოფლიო კაპიტალიზმის ბაზარსაც გააფართოებს. ამიტომ, რომ რუსეთსა და იაპონიას შორის ზავის ჩამოგდების შემდეგ მრეწველობის აყვავებას მოელოან... ყველაზე უფრო ამ მრეწველობის აღორძინებით იაპონიასთან ერთათ შეერთებული შტატები ისარგებლებენ. უკანასკნელს ხელს უწყობს ამ ხრით გეოგრაფიული მდებარეობა და ის გონიერი პოლიტიკა, რომელსაც იგი შორიულ აღმოსავლეთის მიმართ ხმარობს. მაგრამ, ამავე დროს, შეერთებულ შტატებს საოცარი სიმწვავით თვალწინ დაუდგება მუშათა კითხვის ერთი დამახასიათებელი მხარეთაგანი სახელდობა—საკითხი ჩინელების იმიგრაციისა (ჩინელების ჩასახლება შეერთებულ შტატებში),

ახალ დაწყებული კაპიტალისტური წარმოება, ჩვეულებისამებრ, შექმნის მრავლის უმრავლესს სამუშაოს მოკლებულ ხალხს. უმეტესობა ასეთ ულუკმა-პუროთ დატოვებულთა

იძულებულია ორში ერთი აირჩიოს: ან სხვა ქვეყანაში გადასახლება, ან ქურდობა-აჯაჯაკობა და მუდამ შიმშილობა-მთხოვრობა. განდებმა თუ არა ასეთი ხალხი ჩინეთში, უპირველეს ყოვლისა იგი ამერიკისაკენ გასწევს, რადგან აქ ბევრი კარგი დაუსახლებელი ალაგებია, და გარდა ამისა ამერიკა სხვა მხარეზე უფრო ადვილი მისაწდომია ჩინელებისათვის.

დღემდამ ავსტრალიელი და ამერიკელი მუშები, რომელთაც პროფესიონალური კავშირების გარდა არავითარი ორგანიზაცია არა აქვთ, უკრძალავდნენ ყვითელ კანხა მუშებს გაღმოსახლებას, რადგან უკანასკნელთა კონკურენცია, რასაკვირველია, სამუშაო ფასს დასწევდა: ახლა კი გაღონიერებული და სახელ-განთქმული იაპონია ნებას არ მისცემს არავის, რომ მისი მოქალაქენი სხვა მოქალაქეებზე დაბლა იდგნენ უფლებებით. მაგრამ როგორც ვტყობა, არც ჩინეთი შეუიარაღებია იმ აკრძალვას, რომელიც მის ხალხს შეეცება. მართალია, ძალით ვერ აღუდგება წინ ჩინეთი ასეთ გარემოებას, მარა მაგიერში მას შეუძლია სხვა საშვალეებს მიმართოს თავის ინტერესების დასაცველათ. იგი თავის ფართო ბაზარის დაკეტვას დაემუქრება შეერთებულ შტატების კაპიტალისტებს. ესენი კი ისევ სამუშაო ქირის დაკლებას ამჯობინებენ, ვინც ჩინეთის ბაზრის დაკარგვას.

ასე რომ, ჩინეთის საკითხი, ადვილი შესაძლებელია, დიდი უთანხმოების მიზეზთ გახდეს ამერიკელ კაპიტალისტთა და მუშებს შორის. დემოკრატიის მდგომარეობას ეს გარემოება ვერაფრით გააუმჯობესებს. პირიქით, დემოკრატია იძულებული გახდება ორქოვულ მდგომარეობაში ჩაგარდეს: ერთი მხრით მან უნდა დაიცოს ამერიკელ მუშათა ინტერესები, მეორე მხრით კი საერთაშორისო თანხმობა და სოლიდარობა. დაბოლოს, ექვს გარეშეა, რომ ამერიკელი მუშები შეიგნებენ ყოველივე კარჩაკეტილობის პოლიტიკის უეჭვარობას, როგორც უწინდელი ჩინეთისა, ისე ახლანდელი ამერიკისათვისაც, მიხედვით, რომ ამით ვერაფერს მოიგებენ და რომ ჩინელების და იაპონელების სიზოგადობრივი აღზრდა, როგორც შორიულ აღმოსავლეთში, ისე ამერიკაშიაც ერთ ფრიალ მნიშვნელოვან მიზანს შეადგენს ამერიკელ მუშათა მოძრაობისათვის.

По определению Кавк. Цензурнаго Комитета 6 Сентября 1905 г. настоящее опровержение подлежит на основ. 139 ст. Уст. Ценз. обязательному напечатанию въ жур. „Могзаури“ съ исключеніями. Предсѣдатель Комитета Гакелс.

წირილი რედაქციის მიხართ.

(ერთი უცხაური „ბოიკოტის“ გამო).

ბ-ნო რედაქტორო! თქვენის გაზეთის „მოგზაურის“ მეოცლა ათე ნომერში, სხვათა შორის, მოთავსებულია ორი შერისხვის წერილი. ერთი შეეცება ძმათა შადინოვებს და მათ მიერ ნოქტების უმიზეზოთ დათხოვნას, ხოლო მეორე მე თქვენს უმორჩილესს მონა მოსამსახურესს, ვითომც და ჩემს უსინდისო საქციელს ჩემის „ამხანაგის“ ას. კალანდაძის შესახებ.

მე არ ვიცი თუ რამდენათ მართებულია „ბოიკოტის“ გამოცხადება ძმ. შადინოვების შესახებ, მაგრამ მე რომ ყოველად უმიზეზოთ და უსამართლოთ მოქცივიან ჩემგან უტნო-ნი ვითომც და „ვაჭრები“—„ბოიკოტერები“ ეს კი დღესათვის ნათელი გახლავთ, რასაც ქვემოთ დავიმტკიცებთ. ჯერ კი ნებას მივცემ ჩემს თავს და მოგაგონებ, ბ-ნო რედაქტორო, რომ ზემოთ ხსენებული წერილის შეუმოწმებლათ გამოქვეყნება გაზეთში დიდი ცოდო არი და ყოველად შეუწყნარებელიც, რადგან ტყუილა-უბრალოთ შეურაცხყოფის უღონაშაულია კაცს.

(შემდეგი იქნება).

რედ.-გამომც. ი. პ. როსტომაშვილი.